

CYKL | NOWE HORYZONTY KINA
GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PONADPODSTAWOWA
PRZEDMIOT | JĘZYK POLSKI

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE DLA NAUCZYCIELA

SCENARIUSZ LEKCJI

opracowanie: Katarzyna Włodkowska

FILM | „WYSOKA DZIEWCZYNA”

Dylda, Rosja, 2019, 130 min

reżyseria: Kantemir Bałagow

scenariusz: : Kantemir Balagov, Aleksandr Terekhov

zdjęcia: Ksenia Sereda

muzyka: Jewgienij Galperine

montaż: Igor Litoniskiy

obsada: Wiktoria Miroszczniczenko, Wasilisa Perełygina, Andriej Bykow, Konstantin Bałakiriew, Timofiej Głazkow

Film rekonstruuje brutalne realia i pełną napięcia atmosferę czasów tuż powojennych w Leningradzie, gdzie euforia miesza się z żałobą, ludzie składają na nowo potrzaskane życiorysy; a na ruinach - wbrew wszystkiemu - powoli kiełkuje nadzieja.

W tym trzymającym za gardło i gęstym od emocji filmie, oglądamy miasto i ludzi podnoszących się z ruin. Opowieść o dwóch przyjaciółkach, które pragną otrząsnąć się z wojennej traumy, toczy się w 1945 roku w Leningradzie, który dochodzi do siebie po latach oblężenia. Bohaterki Wysokiej dziewczyny, Masza i Ija, próbują nie tylko zapomnieć o tym, czego doświadczyły, ale także przypomnieć sobie kim były, nim zatraciły plany, emocje i uczucia. Inspiracją dla reżysera był wstrząsający reportaż noblistki Swietłany Aleksijewicz, *Wojna nie ma w sobie nic z kobiety* i tym, co wspaniały film Bałagowa czyni wyjątkowym, jest właśnie kobieca perspektywa. Reżyser nie skupia się więc na heroicznych wojennych czynach, lecz na nowo definiuje bohaterstwo: jako codzienne drobne zwycięstwa życia nad śmiercią, nadziei nad żałobą, młodości nad dramatycznymi doświadczeniami.

HER WAR STORY – SUBIEKTYWNE PERSPEKTYWY HISTORYCZNE W FILMIE WYSOKA DZIEWCZYNA

Temat lekcji

Her war story – subiektywne perspektywy historyczne w filmie *Wysoka dziewczyna*

Czas trwania lekcji

2 × 45 min

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- dostrzeże w filmie uniwersalne normy i dylematy,
- interpretuje dzieło filmowe w kontekście omawianych zagadnień,
- dostrzeże zależność między wydarzeniami historycznymi a życiem społecznym,
- doskonali umiejętność analizowania i wnioskowania.

Powiązanie z podstawą programową

Podczas lekcji uczeń:

- kształtuje umiejętność odbioru tekstów kultury na różnych poziomach,
- kształtuje umiejętność rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka,
- kształtuje umiejętność formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury,
- doskonali umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- heureka,
- dyskusja kierowana,
- praca grupowa,
- praca z materiałem audiowizualnym.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- film *Wysoka dziewczyna*,
- karty pracy,
- artykuł z portalu Polskiego Radia *Blokada Leningradu – miasto skazane na śmierć*.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu *Wysoka dziewczyna* w reżyserii Kantemira Balagova.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel przedstawia temat lekcji, a następnie prosi uczniów, aby zapoznali się z artykułem opublikowanym na stronie Polskiego Radia pod tytułem *Blokada Leningradu – miasto skazane na śmierć* (dostępny w Internecie: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1225788,Blokada-Leningradu-%e2%80%93-miasto-skazane-na-smierc>)

Nauczyciel prosi uczniów, aby podzielili się refleksjami na temat sytuacji cywilów podczas oblężenia Leningradu. Zapisuje na tablicy pytania, które pomogą ukierunkować odpowiedzi uczniów:

- Jak długo trwała blokada Leningradu?
- Ilu cywilów zginęło?
- Jaki był cel strategiczny oblężenia?
- Z jakimi trudnościami zmagali się cywile?

Realizacja tematu

Nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy. Rozdaje Karty pracy nr 1.

Nauczyciel prosi uczniów, aby na podstawie filmu przedstawili obraz życia w mieście z perspektywy jego mieszkańców. Pod uwagę bierzemy:

- temperaturę panującą w mieście,
- mieszkania, ich wygląd, wyposażenie,
- zaopatrzenie, trudności aprowizacyjne,
- pożywienie – co jedli mieszkańcy, jak zdobywali jedzenie.

Przykładowe odpowiedzi:

<p>Temperatura:</p> <ul style="list-style-type: none">– bardzo niska,– mieszkańcy ubierają się ciepło do snu,– próbują ogrzać się gorącymi cegłami,– noszą wiele warstw ubrań.	<p>Mieszkania:</p> <ul style="list-style-type: none">– komunałki (ze wspólnym dostępem do kuchni i łazienki),– zatłoczone, niedogrzone,– odrapane, zadymione, brudne.
<p>Zaopatrzenie:</p> <ul style="list-style-type: none">– trudności aprowizacyjne– brak podstawowych środków do życia: pożywienia, ubrań, leków,– przerwy w dostawie prądu, brak drzewa na opał, zapalek.	<p>Pożywienie:</p> <ul style="list-style-type: none">– powszechne problemy ze zdobyciem jedzenia,– głód,– mieszkańcy jedzą ziemniaki, kaszę z przydziału.

Nauczyciel prosi uczniów, aby podzielili się efektami swojej pracy. Wspólnie charakteryzują przestrzeń, w której rozgrywa się akcja filmu.

Przewidywane odpowiedzi:

- Leningrad został ukazany jako miasto dystopiczne, zniszczone w wyniku działań wojennych, w którym trwa walka o przetrwanie. W mieście jest niewiele dzieci, ponieważ większość z nich nie przeżyła w ekstremalnie trudnych warunkach. Ludzie są zmęczeni, wyniszczeni przez wojnę i panujące w mieście warunki. Dochodzi do samobójstw (dziewczyna rzuciła się pod tramwaj). Miasto jest pozbawione perspektyw i nadziei. Mieszkańcy są obojętni na tragedie, ponieważ doświadczyli wojennej traumy.
- Nauczyciel prosi uczniów, aby przyjrzeni się kobiecym portretom ukazany w filmie. Dzieli klasę na 2 grupy i rozdaje Karty pracy nr 2 i 3. Po upływie czasu przeznaczonego na pracę uczniowie prezentują efekty swoich działań.

Przewidywane odpowiedzi – Karta pracy nr 2

- **Iya** – wygląd: bardzo wysoka, szczupła, nazywana jest Tyczką, ubrana bardzo skromnie, ma blond włosy, bladą cerę i smutne, przenikliwe oczy.
- **Przeszłość** – jest weteranką wojenną, doznała urazu głowy (o czym świadczy blizna za uchem), cierpi na zespół stresu pourazowego objawiający się stanami paraliżu (śmierć Paszy), po demobilizacji zaopiekowała się dzieckiem Maszy.

- **Stosunek do Paszy** – jest wobec dziecka czuła i opiekuńcza, dba o chłopca najlepiej jak potrafi, płaci sąsiadce za opiekę nad dzieckiem w czasie, kiedy sama pracuje, przynosi dziecku jedzenie ze szpitala, dba o Paszę, kąpie go, tuli, traktuje jak własne dziecko.
- **Stosunek do pacjentów** – jest życzliwa, wspierająca, pomaga im odejść, budzi sympatię.

Przewidywane odpowiedzi – Karta pracy nr 3

- **Masza** – wygląd, cechy osobowości: średniego wzrostu, szczupła, rudowłosa, ma bliznę po operacji, jej zachowanie jest nieprzewidywalne, szuka bodźców, aby wyrwać się z wojennego odrętwienia i zakorzenić na nowo w życiu po wojennej traumie, jest silna, walczy o przetrwanie.
- **Przeszłość** – była na froncie, prostytutowała się, aby przetrwać, wielokrotnie usuwała ciężę, straciła męża, chciała go pomścić, ciałem zarabiała na chleb i przepustki z wojska.
- **Stosunek do „Tyczki”** – ambiwalentny, przejawia wobec niej czułość, troskę, ale bywa również agresywna, wymusza na niej działania, szantażuje ją, uważa, że „Tyczka” jest jej winna nowe dziecko.
- **Marzenia** – Masza pragnie kolejnego dziecka, chce, aby był to chłopiec, wyobraża sobie, że będzie on inteligentny, skończy studia, marzy o stabilizacji, rodzinie i celu, który nadałby sens jej życiu.

Podsumowanie tematu

Nauczyciel pyta, jak uczniowie oceniają przedstawiony subiektywny sposób ukazywania rzeczywistości historycznej. Jak na postrzeganie przeszłości wpływają indywidualne dramaty? W jaki sposób wpływa to na obraz wojny? Prosi uczniów, aby wskazali tytuły filmów, w których pojawia się podobny sposób obrazowania rzeczywistości (np. *Syn Szawła* w reż. L. Nemesa, *To nie tak miało być* w reż. Filipa Bajona, *Przesłuchanie* w reż. Ryszarda Bugajskiego). Nauczyciel na podstawie wypowiedzi uczniów podsumowuje refleksje wynikające z ich wypowiedzi, które eksponują nowatorskie tendencje w sposobie mówienia o historii we współczesnym kinie.

Praca domowa

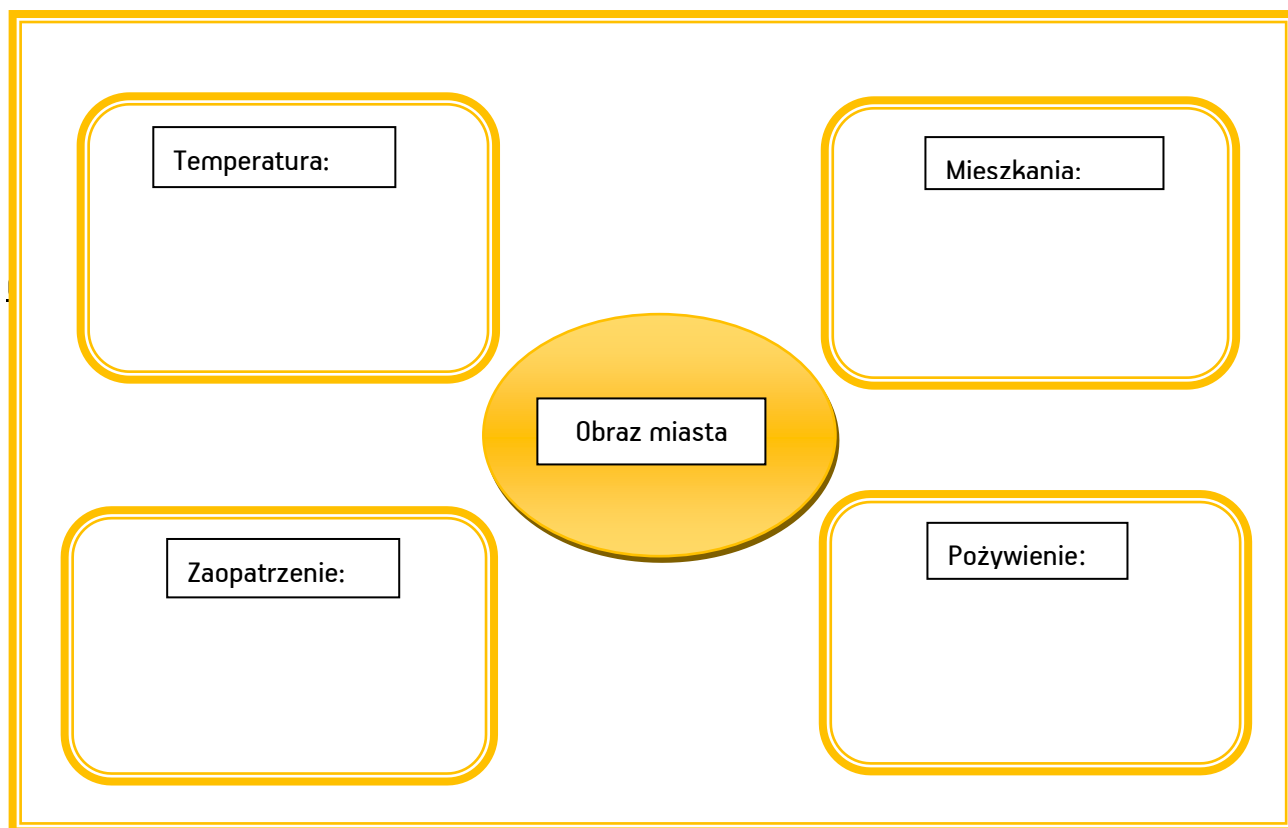
Przeczytaj cytát: „Kobieca wojna ma swoje własne barwy, zapachy, własne oświetlenie i przestrzeń uczuć. Własne słowa. Nie ma tam bohaterów i niesamowitych wyczynów, są po prostu ludzie, zajęci swoimi ludzkimi-nieludzkimi sprawami. (...) Cierpią bez słów, a to jest jeszcze straszniejsze”.

Swietłana Aleksijewicz, *Wojna nie ma w sobie nic z kobiety*

Na podstawie słów autorki reportażu i filmu *Wysoka dziewczyna* przygotuj 15-minutowe wystąpienie na temat obrazu wojny ukazanego z subiektywnej, kobiecej perspektywy. Wykorzystaj dostępne w Internecie opracowania historyczne dotyczące tego zagadnienia.

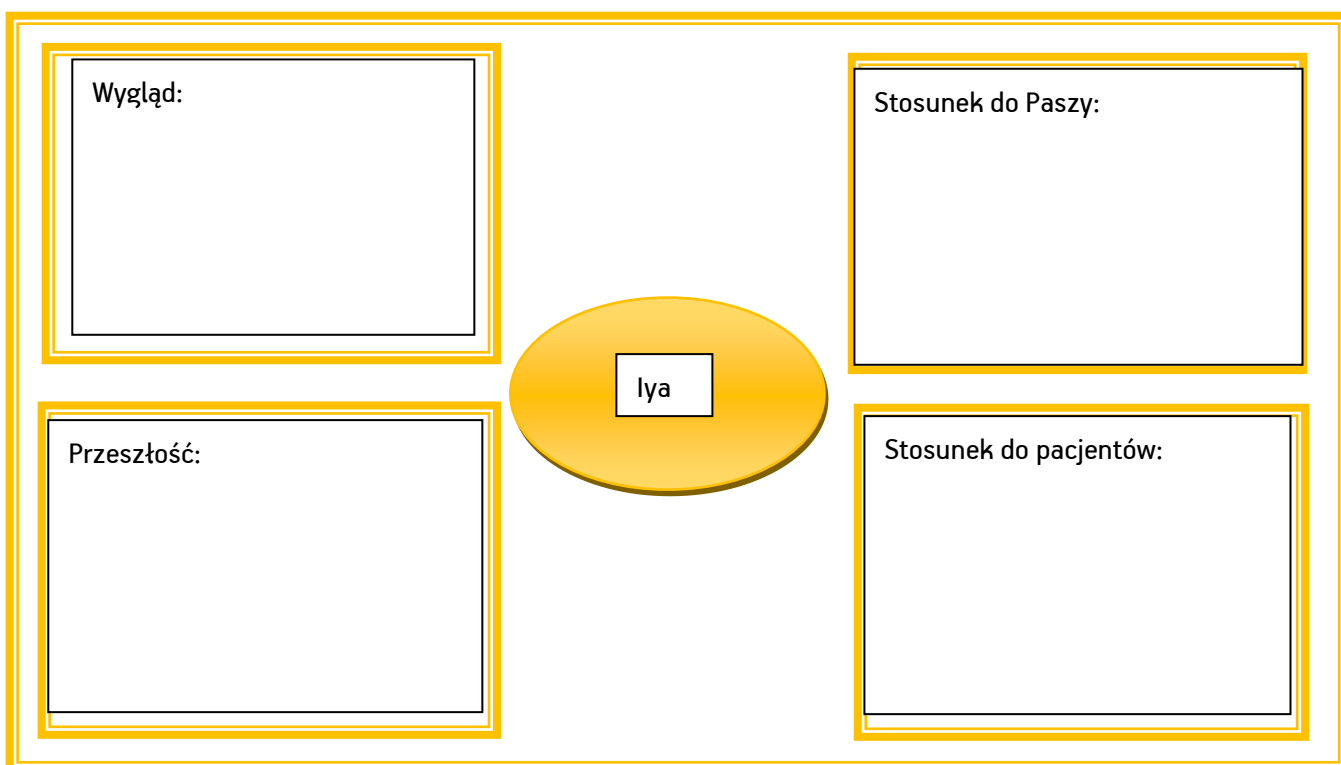
KARTA PRACY NR 1

Na podstawie filmu przedstaw obraz życia w mieście z perspektywy jego mieszkańców.

KARTA PRACY NR 2

Przedstaw kreację „Tyczki”.

CC BY-NC-ND: uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych 3.0 Polska

Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

KARTA PRACY NR 3

Przedstaw kreację Maszy.

Wygląd, cechy osobowości:

Stosunek do „Tyczki”:

Masza

Przeszłość wojenna:

Marzenia: